

Maliye vekâleti Başhukuk müşavirliğinin ve Muhakemat umum müdürlüğünün vazifelerine, Devlet dâvalarının takibi usullerine ve merkez ve vilâyetler kadrolarında bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 18 . I . 1943 - Sayı : 5307)

No.
4353

Kabul tarihi
8 . I . 1943

BİRİNCİ KISIM

Teşkilât, vazife ve mesuliyet

Birinci bölüm

Merkez ve vilâyetler teşkilâtı ve vazifeleri

BİRİNCİ MADDE — Maliye vekâleti Başhukuk müşavirliği teşkilâtına ait vazifeler başhukuk müşavirinin nezaret ve murakabesi altında hukuk müşavirleri, merkez, vilâyet ve bölge muhakemat müdürleri, müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukatlarla avukat namzetleri tarafından görülür.

Merkez teşkilât kadroları bu kanuna bağlı 1, vilâyetler teşkilâtı kadroları 2 numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Teşkilât

İKİNCİ MADDE — Başhukuk müşavirliği ve Muhakemat umum müdürlüğü, hususi kanunlarla Hazine Hukuk müşavirliğine verilmiş olan işlerden başka:

Merkezdeki vazifeler

A) Vekâlet makamından veya vekâlet makamının muvafakatiyle vekâlet dairelerinden sorulan işlerin hukuki icapları hakkında mütalâa vermek;

B) Hazineye ait mukavele projelerini hazırlamak veya alâkalı dairelerle diğer vekâletlerden gönderilen mukavele projeleri üzerinde tetkikler yaparak mütalâa beyan etmek;

C) Vekâletlere ve umumî muvazene içindeki dairelere ait her türlü hukuk ve ceza dâvalarıyla icra işlerini ait olduğu makam ve mercilerde ikame, takip ve müdafaa ettirmek;

D) Hazineyi ilgilendiren idarî dâvalara ait olmak üzere diğer vekâletlerle umumî muvazene içindeki dairelerin hazırlayıp gönderecekleri müdafaanamelerin malî hükümlere uygun olarak hazırlanmalarını temin etmek ve bu dâvaların duruşmalarında bu vekâlet ve daireleri, hukuk müşavirleri, müşavir avukat veya Hazine avukatları marifetiyle Devlet şûrasında temsil ettirmek;

E) Adli ve idarî kaza mercilerinden, hakemlerden, icra daireleriyle noterler tarafından vekâlete veya vekâlet dairelerine yapılacak tebliğleri vekâlet veya bu daireler namına kabul ederek cevaplarını hazırlamak veya hukuki icapları hakkında alâkalı dairelere gerekli tebliğleri yapmak;

F) Müşavirliğe bağlı merkez ve vilâyetler teşkilâtının faaliyetlerini hukuk müşavirleri veya müşavir avukatlar marifetiyle teftiş veya murakabe ettirmek;

Vazifeleriyle mükelleftir.

Vilâyetlerdeki vazifeler

ÜÇÜNCÜ MADDE — Vilâyet muhakemat müdürleri:

A) Defterdarlıktan ve vilâyet idare şubelerinden sorulan işlerin hukuki icapları hakkında mütalâa vermek;

B) Hazineye ait her türlü dâvalarla umumî muvazene içindeki dairelere ait hukuk ve ceza dâvalarının ve bütün icra işlerinin ait olduğu makam ve mercilerde takip ve müdafaasını yaptırmak;

C) Hususi kanunlarında ayrıca tebliğ mercii gösterilmemiş olan Hazineye ait adli ve idarî kaza mercileri, hakemler, icra daireleri ve noterler tarafından yapılacak tebliğleri kabul ederek vazifeli dairelere vermek ve icabına göre cevaplarını hazırlamak ve muameleleri hakkında gerekli tebliğleri yapmak;

D) Vilâyete bağlı kazalardaki işleri senede en az bir defa teftiş etmek veya muavinleri, vilâyet müşavir avukat veya avukatları marifetiyle teftiş ettirmek ve hazırlıyacakları raporları vekâlete göndermek;

Vazifeleriyle mükelleftir.

Bölge muhakemat müdürleri

DÖRDÜNCÜ MADDE — Dâva ve icra işleri bir muhakemat müdürlüğü tesisini icabettirecek kadar fazla olmıyan bir kaç vilâyete ait işler bu vilâyetlerden birinde teşkil olunacak bölge muhakemat müdürlüğüne bağlanabilir.

Bölge muhakemat müdürleri 3 ncü maddede ve bu kanunun diğer maddelerinde yazılı vazifeleri görmekle mükelleftir.

Vazifelerin ayrılması

BEŞİNCİ MADDE — Hukuk müşavirleriyle merkez muhakemat müdürü, müşavir avukat ve avukatlar, yardımcı ve namzet avukatlar merkezde Başhukuk müşavirliğine, vilâyetlerde muhakemat müdürlüklerine ve teşkilât olmıyan yerlerde defterdarlıklara, kaza Hazine avukatları, malmüdürlüklerine bağlıdır.

İkinci bölüm

Tâyin, terfi ve mezuniyet

Merkez memurlarının tâyin usulleri

ALTINCI MADDE — Merkez teşkilâtı kadrolarında yazılı memuriyetlerden Başhukuk müşaviri ve Muhakemat umum müdürü, Maliye vekilinin teklifi ve hukuk müşavirleriyle merkez muhakemat müdürü ve birinci sınıf müşavir avukatlar Başhukuk müşavirinin inhası ve vekâletin teklifi üzerine kararname ile, diğerleri Başhukuk müşavirinin inhası ile doğrudan doğruya vekâletçe tâyin olunurlar. Başhukuk müşaviriyle merkez muhakemat müdürünün, hukuk müşavirlerinin ve müşavir avukatların tâyin ve terfilerinde 3656 numaralı kanunun altıncı maddesi hükümleri tatbik olunur.

Vilâyet memurlarının tâyin usulleri

YEDİNCİ MADDE — Vilâyetler teşkilât kadrolarında yazılı memuriyetlerden birinci sınıf muhakemat müdürleri Başhukuk müşavirinin inhası ve vekâletin teklifi üzerine kararname ile ve diğer muhakemat müdürleriyle muavinleri, müşavir avukat ve Hazine avukatları ve yardımcı avukatlar Başhukuk müşavirinin inhasıyla vekâletçe tâyin olunur.

Muhakemat müdürleriyle müşavir avukatların tâyin ve terfileri 3656 numaralı kanunun 6 ncı maddesi hükümlerine tabidir.

SEKİZİNCİ MADDE — Hazine avukat namzetleri Türk Hukuk fakültesi veya mektebi mezunları veya yabancı bir memleket hukuk fakültesinden, yahut Siyasal bilgiler okulundan mezun olupta noksan kalan derslerden Hukuk fakültesinde imtihan vererek tasdikname almış olanlar arasında müsabaka ile seçilirler. Bu maksatla her sene Hazine avukat namzetliğine alınacakların sayısı ve imtihan şartları ilân ve açılacak müsabakalarda muvaffak olanlar Hazine avukat namzetliğine tâyin olunur.

Hazine avukat namzetliğine alınma şartları

DOKUZUNCU MADDE — İki yıl namzetlikte çalışanlar avukatlık imtihanlarına girmeğe mecburdurlar.

Hazine yardımcı avukatlığına tâyin şartları

Mazeretsiz olarak imtihana girmiyenlerin namzetlik kayıtları silinerek vazifelerine son verilir.

Usulü daresinde tevsik olunan mazeretleri sebebiyle imtihana girmiyenlerin namzetlikleri altı ay daha uzatılabilir.

Bu müddet geçtiği halde mazeretleri devam edenler başka vazifelere naklolunur. İmtihanda muvaffak olamayanların altı ay daha vazifelerine devam etmelerine müsaade olunabilir. Bu müddetin hitamında yapılacak ikinci imtihanda dahi muvaffak olamayanların namzetlik kayıtları silinir. Bu madde mucibince namzetlik kayıtları silinenlerin başka vazifelerde istihdamları caizdir.

ONUNCU MADDE — İki yıl namzetlikte çalıştıktan sonra Avukatlık kanununa tevfikân Adliye vekâletince yapılacak imtihanlarda muvaffak olanlar derece sırası itibariyle münhal Hazine yardımcı avukatlıklarına terfi ettirilir ve terfi edenlere kadro maaşları tam olarak verilir.

Yardımcı avukatlar

Derece sırası itibariyle münhal Hazine yardımcı avukatlığına terfi ettirilememiş olanlara ilk münhallere tâyinleri yapılmak üzere, yardımcı avukat unvanı verilir. Bunların imtihanlardan sonra namzetlik kadrolarında çalıştıkları müddet zarfında geçen hizmetleri yardımcı avukatlıkta geçmiş sayılır.

Hazine avukat namezlerinin imtihan zamanları Maliye ve Adliye vekillikleri arasında kararlaştırılır.

ON BİRİNCİ MADDE — Avukatlık stajını Hazine avukat namzetliğinde geçirmiş olanlar namzetlikte geçen müddet hariç olmak üzere dört yıl hizmet etmeğe mecburdurlar.

Mecburi hizmet

Ruhsatnameler ancak mecburi hizmetin ikmalinden sonra verilir.

ON İKİNCİ MADDE — Yardımcı avukatlık, Hazine avukatlığı ve müşavir avukatlık ayrı sınıflardır. Meslekî bilgi ve muvaffakiyet gösterenlerin her sınıfta bir defaya mahsus olmak üzere iki senede terfileri caizdir. Terfi edenlere kadro maaşları tam olarak verilir.

İki senede terfi

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Avukat adedi birden fazla olan yerlerde Hazine avukatları mahkemelerin umumî tatili devam ettiği müddetçe izinli sayılırlar. Bu hüküm, müşavirlerle müşavir avukat, yardımcı ve namzet avukatlara ve Muhakemat müdürlerine şâmil değildir. Mezuniyetin tatbik olunacağı yerleri ve bu yerlerde tatil zamanında mühim ve acele

Avukatların işinleri

işlerin nasıl görüleceği ve hangi avukatların nöbetçi kalacakları vekillikçe tâyin olunur. Umumî tatilden faydalanamıyan avukata senede bir ay izin verilir. Hastalık sebebiyle verilecek izinlerle diğer memurların izinleri Memurin kanununun umumî hükümlerine tabidir.

Üçüncü bölüm

Inzibati cezalar

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Hazine avukat namzetleriyle yardımcı avukatlar ve Hazine avukatları hakkında Memurin kanununda yazılı inzibati cezalardan herhangi biri, Memurin kanunundaki tertibe bakılmaksızın, tatbik olunabilir. Lüzum ve zaruret halinde vazifelerine de son verilebilir. Bu hüküm, büro hizmetlerinde çalıştırılanlar hakkında bu hizmetlerde buldukları müddetçe tatbik olunmaz. Memuriyetten ihraç cezasının tatbiki Memurin kanununun hükümlerine tabidir.

Diğer memurlarla müşavirler, müşavir avukatlar ve muhakemat müdürleri hakkında Memurin kanununun inzibati cezalara ait umumî hükümleri tatbik olunur.

Cezaların tatbik şekli

ON BEŞİNCİ MADDE — Avukat namzetleriyle yardımcı avukatlar ve avukatlar hakkındaki inzibati cezalar Başhukuk müşaviri ve Muhakemat umum müdürünün reisliği altında Hukuk müşavirleri ve merkez muhakemat müdürü ile bir müşavir avukattan teşkil olunacak komisyon kararı üzerine vekillikçe tatbik olunur. Bu kararlar katî olup kazai hiç bir murakabeye tabi değildir.

Vazifelerine son verilenlerin Hazine avukatlığından başka Devlet hizmet ve memuriyetlerinde kullanılmaları caizdir.

Memurin muhakemat kanununun tatbiki

ON ALTINCI MADDE — Vazifelerine mütaallik suçlardan dolayı maaşlı ve ücretli avukatlar hakkında Memurin muhakemat kanunu tatbik olunur.

Yasaklar

ON YEDİNCİ MADDE — İstifa suretiyle veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan hukuk müşavirleriyle müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukatlar ve muhakemat müdürleri vazifelerinden ayrıldıkları tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe Devlet idareleri (Hususi idareler ve belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müessese ve teşekküller aleyhine dâva kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten menudurlar. Dâva kabul edenlerle ortak da olan azlar. Bu yasağa karşı hareketi görülenler hakkında Türk Ceza kanununun 240 nci maddesi tatbik olunmakla beraber bu gibiler bir daha Hazine hizmetlerinde kullanılmazlar.

İKİNCİ KISIM

*Dâva ve icra işlerinin takip ve müdafaası***Birinci bölüm**

Hukuk ve ceza dâvalarıyla idarî dâvalarda temsil

ON SEKİZİNCİ MADDE — Umumî muvazene içindeki dairelere ait hukuk ve ceza dâvalarında ve her türlü icra takiplerinde bu daireleri mahkemeler, hakemler, icra daireleri ve dâva ve icra işleriyle alakalı sair merciler nezdinde temsil vazifesi Maliye vekâletine bağlı Hazine avukat ve yardımcı avukatları tarafından görülür.

Adli mercilerde temsil

Hukuk müşavirleriyle müşavir avukatlar ve muhakemat müdürleri dahi bu salâhiyeti kullanabilirler.

Hazine avukatı bulunmayan yerlerdeki dâva ve icra işlerinde bu daireler âmirleri tarafından temsil olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Dâva ve icra işlerinde temsil salâhiyetini haiz bulunanların bir listesi merkezde Muhakemat umum müdürlüğüne ve vilâyetlerle kazalarda muhakemat müdürleri ve olmayan yerlerde defterdar ve malmüdürleri tarafından o yerin Cumhuriyet müddeiumumisine verilir. Bu listelerin birer nüshası müddeiumumiliklerce mahkemelere ve icra dairelerine gönderilir.

Temsil salâhiyetinin kullanılmasında tarzı

Temyiz mahkemesi ile Devlet şûrasındaki duruşmalarda temsil salâhiyetini kullanacakların isimleri ayrıca Temyiz mahkemesi başmüddeiumumiliğine ve Devlet şûrası umumî kâtipliğine bildirilir.

Listelerde isimleri yazılı olanlar ve bütün müşavir avukatlar ve Devlet dairelerini mahkemeler, hakemler ve icra daireleriyle sair kaza mercileri nezdinde temsile salâhiyetli hukuk müşavirleri ve muhakemat müdürleri Baroya kaydedilmeksizin ve vekâletname göstermeğe lüzum olmaksızın temsil salâhiyetini kullanırlar. Temsil salâhiyeti sona erenlerin isimleri yukarıda yazılı mercilere derhal bildirilir.

Başhukuk müşavirliği ve muhakemat umum müdürlüğü teşkilât kadrolarına dahil olanlardan Devlet dairelerini kaza mercilerinde avukat sıfatıyla temsil edenler hakkında Avukatlık kanununun hükümleri dairesinde disiplin takibatı icrası, vazife gördükleri yerin barosuna aittir.

YIRMİNCİ MADDE — Merkez teşkilâtında temsil salâhiyetini haiz bulunanların bu salâhiyetleri merkez ve vilâyetlerle mülhakata ait bütün dâva ve icra takiplerine şâmil, vilâyetlerdeki muhakemat müdürleriyle müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukatların salâhiyetleri vilâyet merkez ve mülhakatına ve kaza avukatlarının salâhiyetleri yalnız kaza ve teşkilât olan nahiyelerdeki işlere munhasırdır. Temsil salâhiyeti mahdud olanlara diğer vilâyet ve kazalardaki işlerin takip ve müdafaasına memur edilmeleri halinde vekillikçe ayrıca salâhiyetname verilir. Bu salâhiyetnamelerin mahkeme ve icra dairelerine verilmesi mecburidir. Ankara'dan başka diğer vilâyet ve kaza avukatları

Temsil salâhiyetinin şümülü

nın Temyiz mahkemesi ve Devlet şûrası nezdinde temsil salâhiyetini kullanabilmeleri vekillikçe kendilerine ayrıca salâhiyet verilmiş olmasına bağlıdır.

Devlet dairelerinin daire âmirleri veya serbest avukatlar tarafından temsili

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Hazine avukatı bulunmayan yerlerde daire âmirleri temsil salâhiyetlerini, sıfatlarını söylemek ve icabında hüviyetlerini tevsik etmek suretiyle kullanırlar. Devlet dairelerinin serbest bir avukat tarafından temsili Avukatlık kanunu ile Hukuk usulü muhakemeleri kanununun umumî hükümlerine tabidir.

İdari dâvalarda temsil

YİRMİ İKİNCİ MADDE — İdarî dâvaların açılması, idareler aleyhine açılan bu nevi dâvaların takip ve müdafaası daire âmirlerine veya bu dairelerin bağlı buldukları vekâletler hukuk müşavirlerine ait olup Devlet şûrasındaki duruşmalarda bu daireler kendi âmirleri veya hukuk müşavirleri tarafından temsil olunur. Hazineyi ilgilendiren işlerde bu vazife Hazine müşavir veya avukatları tarafından yapılır.

Yemin teklifi ve reddi

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Miktar veya kıymeti üç yüz liraya kadar olan (üç yüz dahil) dâvalarla değeri belli olmayan diğer sulh dâvalarında, karşı tarafa yemin vermeğe muhakemat müdürleri ve olmayan yerlerde dâvanın tallûk ettiği daire âmirinin muvafakatini almak şartıyla Hazine avukatı salâhiyetlidir. Avukat olmayan yerlerde bu salâhiyet doğrudan doğruya daire âmirleri tarafından kullanılır.

Üç yüz lirayı geçen dâvalarda yemin teklifi Maliye vekilliğinin iznine bağlıdır.

Merkezde, vekâletlere karşı yemin teklifi halinde yemin ve kilin salâhiyet vereceği alâkalı daire âmiri tarafından eda olunabilir.

İkinci bölüm

İdarî dâvaların müdafaası ve takibi usulleri

Hazineyi alâkalandıran idari dâvalar

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Malî hususları ihtiva eden ve Hazineyi ilgilendiren işlerden merkezde Maliye vekâletine ve vilâyet ve kazalarda muhakemat müdürlerine ve bulunmayan yerlerde en büyük malmemuruna haber verilmesi ve dairelerince hazırlanacak müdafaaname projelerinin işe ait dosya ve evrak ile birlikte bu mercilere gönderilmesi mecburidir. Bu nevi işler Hazinesinin alâkalı dairelerince tetkik olunarak müdafaanamerde yapılması gerekli değişiklikler hakkında Hazinesinin görüş ve anlayışı bu dairelere bildirilir. Esasta kesin bir görüş ayrılığı olmadıkça bu müdafaaların Hazinesinin anlayışına uygun olarak yapılması esastır.

Muhasiplerce kabul edilmeyen muamele ve tasarruflar sebebiyle açılan idarî dâvalarda husumet

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Umumî muvazene içindeki dairelerin Divanı muhasebatça veya muhasiplerce kabul edilmeyen muamele ve tasarrufları sebebiyle alâkalılar tarafından Devlet şûrasında açılacak idarî dâvalarda husumet Hazineye ait olup bu nevi dâvalara ait müdafaanamer Hazinece hazırlanarak duruşmalarda Hazine kendi müşavir veya avukatları tarafından temsil olunur.

Üçüncü bölüm

Hukuk ve ceza dâvalarının ve icra işlerinin takibi usulleri

YİRMİ ALTINCI MADDE — Merkezde Başhukuk müşaviri ve Muhakemat umum müdürünün ve vilâyetlerde Muhakemat müdürlerinin ve teşkilât olmıyan yerlerde Hazine avukatının muvafık mütalâası olmadıkça hiç bir dâva açılmaz ve hiç bir icra takibi yapılamaz.

Dâvaların açılması ve icra takiplerinin başlaması

Maddi veya hukuki sebeplerle dâva açılmasında ve icra takibinde fayda umulmıyan işlerde Muhakemat müdürleri ve olmıyan yerlerde Hazine avukatları tarafından mucip sebepleri gösterilmek suretiyle verilecek mütalâa derhal vekâlete bildirilerek alınacak emir ve talimata göre hareket olunur.

Hazine avukatlığı teşkilâtı olmıyan yerlerde dâva açılmasına veya icra takibine lüzum görülmiyen işler hakkında daire âmirleri mütalâalarını Maliye vekâletine bildirerek alacakları talimat dairesinde hareket ederler.

Muhakemat müdürleriyle Hazine avukatları ve daire âmirleri müddetli işlerde hakkın düşmesini önliyecek tedbirleri almakla mükelleftirler.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Üç yüz liraya kadar (Üç yüz dahil) bir Devlet alacağı veya bu değerdeki bir hak veya menfaat dâva veya icra yoluyla takip olunmakta iken, takibata devam etmekte veya takibin Devlet aleyhine neticelenmesi halinde yüksek dereceli mahkeme ve mercie müracaatta bir fayda umulmazsa avukatın mucip sebepleri gösteren mütalâası ve teşkilât olan yerlerde muhakemat müdürünün ve olmıyan yerlerde daire âmirlerinin göstereceği lüzum üzerine defterdarlığın teklifiyle takipten vazgeçme emri vermeğe ve dâva veya icra kayıtlarını sildirmeğe valiler salâhiyetlidir.

Açılan dâvalarla başlayan icra takiplerinden vali ve kaymakamların vazgeçme salâhiyetleri

Bölge muhakemat müdürlüklerine bağlı olan vilâyet ve kazalarda bu salâhiyet, muhakemat müdürlüğünün mütalâası alınarak dâva veya takip hangi vilâyete ait ise defterdarın teklifi üzerine o vilâyet valisi tarafından kullanılır.

Dâvanın veya icra takibinin Maliveden başka bir daireye taallûkı halinde bu vola gidilmezden önce bu dairenin o yerdeki en yüksek âmirinin mütalâası alınır.

Hazine avukatının veya muhakemat müdürünün teklifine dairesi âmiri razı olmaz veya vilâyetçe bu teklif reddolunursa keyfiyet Maliye vekâletine bildirilir.

Daire âmirinin muvafakat veya valilerin tasvip etmedikleri dâva ve icra takiplerinden vazgeçmeğe Maliye vekili salâhiyetlidir.

Kazalarda miktar ve değeri elli liraya kadar (elli lira dahil) olan işlerde Hazine avukatının ve olmıyan yerlerde daire âmirinin mütalâası ve malmüdürünün teklifi üzerine dâva veya icra takiplerinden vazgeçmeğe kaymakamlar salâhiyetlidir. Kaymakamlarca kabul edilmıyen teklifler hakkında valilerce verilecek karar katidir.

Bu madde hükmü, vekâletin emriyle açılan dâvalarla icra takipleri hakkında tatbik olunmaz; bu nevi takiplerden vazgeçilebilmesi vekâletin iznine bağlıdır.

*Maliye vekilinin
vazgeçme salâhi-
yeti*

YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — On bin liraya kadar (on bin lira dahil) bir hakkın veya menfaatin terkinini tazammun eden ve maddi veya hukuki sebeplerle takip edilmesinde veya yüksek dereceli mahkeme ve mercilerde tetkik olunmasını istemekte fayda umulmayan dâva ve icra takiplerinden Muhakemat umum müdürünün teklifi üzerine vazgeçmeğe Maliye vekili salâhiyetlidir.

*Devlet şûrası ka-
rariyle vazgeçme*

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Miktar ve değeri on bin lirayı geçen dâva ve icra takiplerinden ve aleyhte neticelenenlerin yüksek dereceli mercilerce tetkikini istemekten vazgeçilmesi, Devlet şûrasının muvafık mütalâası üzerine Maliye vekâletince kararname alınmasına bağlıdır.

*Dâvaya veya icra-
ya intikal etmiş
olan ihtilâfların
sulh yoluyla
halli*

OTUZUNCU MADDE — Umumî muvazene içindeki daireleri alâkalandıran ve mahkemelere, hakeme veya icraya intikal etmiş olan işlerin sulh yoluyla hallinde menfaat görüldüğü takdirde Muhakemat umum müdürünün teklifi üzerine on bin liraya kadar (on bin lira dahil) bir hakkın tanınması veya menfaatin terkinini tazammun eden anlaşmalar yapmağa Maliye vekili salâhiyetlidir. Bu miktarı geçen anlaşmalar Devlet şûrasının muvafık mütalâasıyla ve alınacak kararname ile yapılır.

*Dâvaya veya icra-
ya intikal etmemiş
olan ihtilâfların
sulh yoluyla halli*

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bir mukavele mevcut olsun olmasının umumî muvazene dahilindeki Devlet daireleriyle diğer daire, müessese ve teşekküller veya hakikî ve hükmi şahıslar arasında çıkan ve henüz kaza mercilerine, hakeme veya icraya intikal etmemiş bulunan hukuki ihtilâfların sulh yoluyla hallinde menfaat görüldüğü takdirde Başhukuk müşavirinin mütalâasına istinaden on bin liraya kadar bir hakkın tanınması veya menfaatin terkinini tazammun eden anlaşmalar veya mukavele tadilleri yapmaya vekâletler salâhiyetlidir.

Bu miktarı geçen anlaşmalarla mukavele tadilleri, Devlet şûrasının mütalâasına istinaden Maliye vekâletince alınacak kararname ile yapılır.

Başhukuk müşavirliğinin veya Devlet şûrasının mütalâalarına muhalif olarak anlaşmalar veya mukavele tadilleri yapılabilmesi İcra Vekilleri Heyetinden karar alınmasına bağlıdır.

Bir mukavelelenin tatbikından karşılıklı olarak vazgeçmek ve akdi feshetmek anlaşma hükmündedir.

Bu gibi hallerde tatbikından vazgeçilen mukavele teminatının miktarına göre mütalâası alınacak merci tâyin ve bu madde hükümleri dairesinde hareket olunur.

Mukavelelerde yaralı sebeplerle müddetlerin uzatılması ve mukavelede tasrih olunan mücbir sebeplerin takdiri âkit vekâlet ve dairelere aittir. Mukavele dışında kalan mücbir sebeplerle mukavelelerde yapılacak tadillere veya müddetlerin uzatılmasına veya mukavelelerin karşılıklı olarak tasfiyesine mütaallik hususlarda 1, 2 ve 3 ncu fıkralar hükümleri tatbik olunur.

*Kanun yollarına
müracaat mecburi-
yeti*

OTUZ İKİNCİ MADDE — 27, 28, 29 ve 30 ncu maddeler hükümlerine uygun bir karar alınmış olmadıkça tamamen veya kısmen Devlet aliyhine neticelenen dâvalarla icra takiple-

rinden yüksek dereceli mercilerde tetkiki istenilmesi mümkün olanlar hakkında kanun yollarına gidilmesi mecburidir. Zikri geçen maddeler gereğince terkin yoluna tevessül edilmiş olmakla beraber bu muamele henüz neticelenmemişse kanunen muayyen olan müddet içerisinde kanun yoluna müracaat ve terkin teklihi üzerine verilecek karara göre hareket olunur.

Bu mecburiyeti yerine getirmemek suretiyle hukuki veya maddi sebeplerle bozulması mümkün bir hükmün katileşmesine ve bir hakkın kaybolmasına sebep olan avukatlarla daire âmirleri hakkında kanuni takibat yapılmakla beraber husule gelen zarar hükmün katileştiği tarihten itibaren on sene içerisinde kendilerine hükmen tazmin ettirilir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tashihi karar veya iadei muhakeme veya 3533 numaralı kanun mucibince hakemlerce verilmiş olan kararlara karşı itiraz yoluna gidilmesi için kanuni sebepler mevcut olup olmadığının takdiri dâvayı takip eden avukata ve teşkilât olmyan yerlerde daire âmirlerine aittir. Muhakemat müdürlüğü teşkilâtı olan vilâyetlerde Hazine avukatları bu husustaki esbabı mucibeli mütalâalarını muhakemat müdürlüğüne ve merkezde muhakemat umum müdürlüğüne bildirirler ve alacakları talimat dairesinde hareket ederler.

Tashihi karar, iadei muhakeme ve hakem kararlarına karşı itiraz salâhiyetinin kullanılması tarzı

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mevzuu kalmıyan veya yanlışlıkla açıldığı anlaşılan veya Hazineye ait bir hak veya menfaati muhtevi bulunmyan dâvalarla icra takipleri, miktar veya kıymeti ne olursa olsun, hiç bir merasime tabi olmaksızın vekâletçe iptal ve dâva ve icra kayıtları terkin olunur.

Mevzusuz dâva ve takiplerin terkinini ve cezada verilen beraet kararlarına karşı kanun yollarına müracaattan vazgeçilmesi

Bu kabîl işler hakkında verilen kararlara karşı yüksek dereceli mahkemeye müracaattan vazgeçilmesi de hiç bir merasime tabi değildir. Doğrudan doğruya mahallî teşkilâtın kanun yollarına müracaattan vazgeçmeye salâhiyetli oldukları bu nevi dâvalar hazırlanacak nizamnamede gösterilir.

Şahsi hak noktasından müdahale olunan ceza dâvalarında suçun sabit olmaması, faili tutulan şahıs olmadığının sübut bulunması, suç unsurlarının noksanlığı sebepleriyle verilen beraet kararları hakkında da bu hüküm tatbik olunur.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Dâva ve icra takiplerine müteallik olmak üzere mahallî teşkilâtın yaptıkları terkinler, mucip sebepleri gösterilmek suretiyle üç ayda bir Maliye vekâletine bildirilir. Cetvellerin tetkiki neticesinde benzeri işlerde terkin yoluna gidilmemesi hakkında verilecek emirleri mahallî teşkilât yerine getirmekle mükelleftir.

Mahallî terkinlerin merkezde tetkiki

ÜÇÜNCÜ KISIM

Müteferrik hükümler

OTUZ ALTINCI MADDE — Hazine avukatlığı teşkilâtı olmyan ve maaşlı veya ücretli avukat kadrosu verilmesine imkân bulunmyan yerlerde Maliye vekâleti ücreti muhakeme masraf-

Mukaveleli ve aiddatlı serbest avukatlar

ları tertibinden verilmek üzere mukavele ile aylık ücretli serbest avukat veya dâvavekili kullanılabilir. Teşkilât olan yerlerde pek mühim ve istisnai sebeplerle herhangi bir dâvanın teşkilât haricinde diğer bir avukata tevdiî Maliye vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince karar verilmiş olmasına bağlıdır.

Eski ve yeni kadrolar

OTUZ YEDİNCİ MADDE — 3656 sayılı Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki kanunun 2 nci maddesine bağlı Maliye vekâleti merkez memurları kadrosunun Hukuk müşavirliğine ait kısmı ile 3888 numaralı kanunun birinci maddesine bağlı daimî ücretli merkez ve vilâyetler kadrolarından Hukuk müşavirliğine ait olanları ve mezkûr kanunun ikinci maddesi mucibince ve 3 numaralı cetvelle 3656 numaralı kanuna bağlı bir sayılı cetvelin taallûk ettiği kısımlarına eklenen Hukuk müşavirliği başmuavinlik kadroları kaldırılmış ve bunların yerine işbu kanuna bağlı kadrolar 3656 numaralı kanunun Maliye vekâleti hukuk müşavirliği merkez ve vilâyetler kadrolarına konulmuştur.

Mulhak ve hususi bütçeli daire avukatlarıyla sermayenin yarısından fazlası Devlete ait müesseseler avukatları hakkındaki memnuiyetler

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Maaş veya ücretleri mulhak bütçeli daireler ve hususi idareler ve belediyeler ve Devletle bu dairelerin ve belediyelerin idare ve murakabesi altındaki daire, müessese ve teşekküller ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve müesseseler tarafından verilen müşavir, müşavir avukat ve avukatlarla muhakemat müdürlerine ve bu mahiyette iş görenlere bu kanunla verilmiş olanlardan daha geniş haklar verilemeyeceği gibi yukarıda yazılı daire, müessese ve teşekküller müşavir veya avukatlarından tâyin şartları hariceten iş almıya müsait olanlar, kadroya dahil olsun veya olmasınlar, üçüncü şahıslar namına yukarıda yazılı daire, müessese ve teşekküller aleyhine dâva kabul ve takip etmekten ve kabul edenlerle birlikte çalışmaktan ve Devlet daire ve müesseseleri aleyhine rey vermekten ve istişare kabul etmekten memnudur.

Bu memnuiyet hilâfına hareket edenlerin vazifesine derhal nihayet verilmekle beraber haklarında Türk ceza kanununun 240 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Tazminat

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Avukatlık imtihanına girmediklerinden veya girip de muvaffak olamadıklarından dolayı namzetlik kayıtları silinenlerle inzıbatî takibat neticesinde cezaen vazifelerine son verilenlerin Hazine avukat namzetliğinde geçirdikleri hizmetler avukatlık stajına mahsup olunmaz. Bunların avukat olabilmeleri Avukatlık kanunu hükümleri dairesinde ayrıca stajlarını yapmalarına ve avukatlık imtihanında muvaffak olmalarına bağlıdır.

Hazine avukat namzetliğinde stajlarını yaptıktan sonra Adliye vekâletince yapılan imtihanda muvaffak oldukları halde mecburi hizmetlerini tamamlamadan vazifelerinden ayrılanlardan namzetlikte çalıştıkları müddetçe almış oldukları aylıklar istirdat olunur. Geçen hizmet seneleri için bu borçtan bir şey indirilmez ve bu kanunun yüklediği mecburiyetler için namzetlerden ayrıca taahhütname alınmaz.

Muvakkat maddeler

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — Hazine avukatlığı teşkilâtı tamamlaninceye kadar bu kanunla kabul edilen maaşlı müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukat kadrolarına bu kadro maaşları karşılık gösterilmek suretiyle hariçten ücretli mukayyet ve serbest avukat tâyin olunabileceği gibi halen serbest olarak müstahdem bulunan müşavir avukat ve avukatların da bu maaşlı kadrolarda kadro maaşları karşılık gösterilmek suretiyle serbest olarak ücretle istihdamlarına devam olunabilir. Bu salâhiyetin kullanılacağı müddet kanunun mer'iyete girdiği tarihten itibaren beş seneden fazla devam edemez.

Bu salâhiyetin devamı müddetince yapılacak tâyinlerde 3656 sayılı kanunun 6 ncı maddesi hükümleri tatbik olunur.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — 9 ncü maddeye göre namzetlikte çalışmış olanların tabi olacakları avukatlık imtihanı mecburiyeti üç sene müddetle geriye bırakılabilir. İki yıl namzetlikte çalıştıktan sonra ehliyetleri kâfi görülen ve yardımcı avukatlığa terfi ederek yardımcı avukatlıkta veya avukatlıkta ceman dört sene hizmet etmiş olanların bu hizmetleri avukatlık stajına mahsup olunur. Bu gibiler hizmetten ayrıldıkları takdirde Baroya kaydolunmak için Avukatlık kanunu mucibince ayrıca imtihan geçirmek mecburiyetinden varestedirler.

Hukuk fakültesinden veya mektebinden mezun olup da bu kanunun neşri tarihinde Maliye vekâleti Hukuk müşavirliği muavin veya mümeyyizliklerinde veya muhakemat memurluklarında bulunanlardan istiyenler kendi kadrolariyle avukat namzetliğinde kullanılabilirler. Bu gibiler namzetlik müsabaka imtihanına tabi tutulmazlar ve birinci fıkra hükümlerinden istifade ederler.

MUVAKKAT ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte, ücretli serbest Hazine avukatlığında müstahdem bulunanların 3656 numaralı kanunun muvakkat ikinci maddesindeki esaslara göre dereceleri tesbit olunarak halen almakta oldukları ücret miktarına bakılmaksızın tesbit olunan derecelerdeki maaşlı müşavir avukat, avukat veya muhakemat müdürlüğü kadrolarına nakil ve tâyinleri yapılabilir. Ancak bu suretle yapılacak tâyinler diğer memuriyetler için müktesep hak teşkil etmez.

MUVAKKAT DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun 39 ncü maddesinde yazılı müesseseler müşavir, müşavir avukat veya avukatlarından olup üçüncü şahıslar namına mezkûr maddede yazılı daire, müessese ve teşekküller aleyhine dâva kabul etmiş olanlar ellerindeki bu işleri altı ay zarfında tasfiye etmeğe mecburdurlar.

MUVAKKAT BEŞİNCİ MADDE — Başhukuk müşavirliği kadrolarında halen ücretle müstahdem bulunanların bu kanunla kabul edilen maaş kadrolarına nakil ve tâyinlerinde aşağıda yazılı esaslar tatbik olunur:

Yeni kadroların tedricen tatbiki

Avukatlık imtihanlarının muvakkaten geri bırakılması

Ücretli avukatların maaş kadrolarına nakil ve tâyinleri

İşlerin tasfiyesi

Ücretli memurların maaş kadrolarına nakli

Halen buldukları ücret derecelerinde terfi müddetini doldurmuş olanlar ücretlerinin karşılığı olan maaş kadrolarına nakil ve tâyin olunurlar.

Buldukları ücret derecelerinde henüz terfi müddetini doldurmamış olanlar almakta oldukları ücret derecesini bir derece aşağısındaki maaşlı kadrolara veya bu esas dairesinde alabilecekleri maaş miktarını geçmemek şartıyla yukarı derecedeki maaş kadrolarına naklolunabilecekleri gibi bunlardan ücrette kalmak isteyenlerin terfi müddetlerini dolduruncaya kadar kadro maaşları karşılık gösterilmek suretiyle halen almakta oldukları ücretle istihdamlarına da devam olunabilir.

Kaldırılan kanunlar

KIRKINCI MADDE — 1050 sayılı Muhasebei umumiye kanununun 136 ve 137 nci ve 2996 sayılı kanunun 6 ve 26 ncı maddeleriyle 2573 sayılı kanun hükümleri mülgadır.

Kanunun yürürlüğe girmesi

KIRK BİRİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Kanunu icraya memur makam

KIRK İKİNCİ MADDE — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

11 kânunusani 1943

CETVEL No. [1]

Merkez

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
2	Başhukuk müşaviri ve muhakemat umum müdürü	1	125
3	Hukuk müşaviri	2	100
3	Merkez muhakemat müd.	1	100
5	Baş muavin	1	80
6	Muavin	1	70
7	»	1	60
8	»	1	50
9	»	1	40
10	Birinci mümeyyiz	5	35
11	Mümeyyiz	5	30
12	Memur	8	25
13	»	14	20
3	Müşavir avukat	2	100
4	» »	6	90
5	» »	5	80
6	Avukat	5	70
7	»	3	60
8	»	3	50
11	Avukat namzedi	10	30
13	Kâtip	5	20

CETVEL No. [2]

Vilâyetler

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
3	Muhakemat müdürü	3	100
4	» »	4	90
5	» »	12	80
4	Mintaka muhakemat müd.	2	90
5	» »	10	80
7	Muhakemat müdür muavini	5	60
8	» » »	5	50
4	Müşavir avukat	20	90
5	» »	30	80
6	Avukat	30	70
7	»	30	60
8	»	40	50
9	»	50	40
10	Yardımcı avukat	40	35
10	Dâva kalemi şefi	5	35
11	» » »	5	30
12	Memur	15	25
13	»	15	20
14	»	10	15

Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası

: 9. I. 1943 ve 1/801

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkere- nin tarih ve numarası

: 11. I. 1943 ve 4/15

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları

Cilt Sayfa

: 24 150

29 128,183:207,226:229,241:242

30 10:33,44,75:77